

DESIGNING CULTURAL EVENTS

Muzaffar Alisherovich Sayfullaev

deputy director, Lecturer

"Uzbekkonsert" state institution, State Institute of Art and Culture of Uzbekistan
Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Keywords: Project, cultural, talent, event, stage.**Received:** 08.02.24**Accepted:** 10.02.24**Published:** 12.02.24**Abstract:** This article includes the concept of the project, its periodicity, stages, the main participants of the project, project estimates, cultural events, the process of finding young talents and introducing them to the public.

MADANIY TADBIRLARNI LOYIHALASH

Muzaffar Alisherovich Sayfullayev

direktor o'rinbosari, o'qituvchi

"O'zbekkonsert" davlat muassasasi, O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti
Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: Loyiha, madaniy, iste'dod, tadbir, bosqich.**Annotatsiya:** Ushbu maqola loyiha tushunchasi, davriyligi, bosqichlari, loyiha asosiy ishtirokchilari, loyiha smetalari, madaniy tadbirlar, yosh iste'dodlarni izlab topish, ularni ommaga tanitish kabi jarayonlarni o'z ichiga olgan.

ПРОЕКТИРОВАНИЕ КУЛЬТУРНЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

Музаффар Алишерович Сайфуллаев.

заместитель директора, преподаватель

Государственное учреждение «Узбекконцерт», Государственный институт искусства и культуры Узбекистана
Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Проект, культура, талант, событие, сцена.**Аннотация:** В данной статье представлена концепция проекта, его периодичность, этапы, основные участники проекта, смета проекта, культурные

KIRISH

Ma'lumki, "loyiha" tushunchasi avvaldan arxitektura-qurilish, texnika-texnologiya yoki shunga o'xshash aniq fanlar bilan bog'liq holda kechadigan va ko'pincha hisob-kitoblar masalasini aks ettiradigan amaliy ishlarga oid hujjat turi sifatida qabul qilinadi hamda u boshlanadigan ishning umumiy tasavvurini berishga xizmat qilar edi. Masalan, qaysidir, qurilish obyektining sxemasi, rejasi, sarf-xarajatlarini o'z ichiga olgan arxitektura loyihasi yoxud ishlab chiqarish bilan bog'liq barcha zarur jihatlarni jamlagan iqtisodiy loyiha.

Demak, loyiha aniq bir maqsadga erishish uchun avvaldan ko'rib-chiqib, o'zaro maslahatlashgan holda mutaxassislar tomonidan kelishiladigan muayyan faoliyatlarning aniq qo'llanmasi hisoblanadi.

Unda

- Yangi mahsulot yoki xizmat turini yaratish;
- Tashkilotning ichida o'zgartirishlar kiritish; masalan, tashkilot ichki tuzilmasini o'zgartirish;
- Qurilish rejalari;
- Yangi biznes jarayoni kabi turlicha maqsadlar ifoda etiladi.

ASOSIY QISM

Bugungi kunda loyihalar ko'plab sohalarda ishlatiladigan va keng qamrovga ega hujjatga aylandi. Misol uchun, ijtimoiy sohalarda ham biror muayyan muammoga yechim topish maqsadida turli loyihalar amalga oshirilmoqda. Ko'pincha ular "pilot" yoki "tajriba loyihalari" deb ataladi. Bunga sabab, muammoga yechim bo'ladigan yangi xizmat turi yoki natijaga erishish yo'li ma'lum bir hududda tajriba sifatida sinab ko'riladi. Deylik, tuman aholisining gigiyena bo'yicha bilimlarini oshirish. Aslida bunday xizmat hozircha tumanda yo'q, lekin gigiyena va tozalikka rioya qilmaslik ko'plab kasalliklarni qo'zg'atmoqda. Shu muammoni hal qilish uchun tumandagi nodavlat tashkiloti aholi orasida ma'lumot tarqatish va targ'ibot ishlarini olib borish loyihasini yaratib, yangi xizmat turini sinab ko'radi. Loyiha natijasi qoniqarli bo'lsa, uni butun mamlakat bo'ylab doimiy ravishda amalga oshirish mumkin bo'ladi.

Davlat loyihasini esa — "muayyan masala yoki reja atrofida birlashtirilgan davlat siyosati yoxud idoralar to'plami", sifatida aniqlash mumkin. Shu sababli, bunday loyihalar vaqt o'tishi bilan rivojlanayotgan ijtimoiy tuzilmalar tufayli doimiy o'zgarish va dinamiklikni o'z ichiga oladi. Bunda ularning ayni zamonga moslashishi muhim sanaladi. Ya'ni, ular ijtimoiy xizmatlarga asoslangan bo'ladi.

Loyihaning muvaffaqiyatli amalga oshirilish jarayoni loyihaning ichki muhitiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu omillar maxsus tashkillashtirilganlik – loyihaning asosiy ishtirokchilari, huquqlar, taqsimot, javobgarlik va majburiyatlar orasidagi o'zaro aloqani aniqlab beradi hamda loyihani amalga oshirish muvaffaqiyatiga ta'sir qiladi. Loyiha ishtirokchilari – loyihani amalga oshirish jarayonida turli xil qiziqishlarni amalga oshirib, maqsad va rag'batga mos ravishda o'z talablarini shakllantiradi va o'zlarining qiziqishlari, qobiliyatlari va loyiha “jalb qilinganlik” darajasi bilan loyihaga ta'sir ko'rsatadi. Loyiha jamoasi – loyihaning “aql markazi”, motori va ishni bajaruvchi a'zosi bo'lib, loyihaning rivoji va muvaffaqiyati, ko'p jihatdan, unga bog'liq. Loyiha ishtirokchilarining tarkibi. Ularning roli, loyihaning turi, qurilish ko'lamini va murakkabligiga bog'liq holda vazifa va javobgarlikni taqsimlash hamda loyihaning hayotiylik sikli fazalariga bog'liq holda shunday qilib, loyihaning vazifalari bo'yicha uning butun hayotiylik sikli davomida amalga oshirish doimiy bo'lib hisoblanadi, ishtirokchilar tarkibi esa uning roli javobgarlik va majburiyatlarni taqsimlash o'zgarishi mumkin. Bu yerda umum qabul qilingan qattiq reglamentlar yo'q. Quyida loyiha ishtirokchilari va ularning vazifalari sanab o'tilgan. Tashabbuskor – loyihaning bosh g'oyasi bo'lgan tomon, uning loyihani amalga oshirish bo'yicha boshlang'ich asoslari va takliflari. Tashabbuskor sifatida loyihaning kelajakdagi ishtirokchilaridan deyarli har qaysi maydonga chiqishi mumkin, lekin, natijada loyihani amalga oshirish bo'yicha ishbilarmonlik tashabbusi loyiha buyurtmachisidan kelib chiqishi kerak. Buyurtmachi – asosiy tomon bo'lib, u loyihani amalga oshirish va uning natijalariga erishishdan manfaatdor. Loyihaning yangi egasi va natijalardan foydalanuvchidir. Buyurtmachi loyihaning asosiy talablari va ko'lamini aniqlab beradi, o'z vositalari yoki jalb qiluvchi investorlar vositalari hisobiga loyihani moliyalashtiradi, loyihani asosiy bajaruvchilari bilan shartnomalar tuzadi.

Loyiha smetasi — oldindan tuzilgan kirim-chiqim hisobi sanaladi. Xarajatlar smetasi esa — mahsulot ishlab chiqarish, ish, xizmatlarni bajarish bo'yicha to'liq xarajatlar hisobi, daromadlar va xarajatlarni aks ettiradi. Ushbu smeta — korxona, tashkilot, muassasaning xo'jalik faoliyatini moliyalashtirishda foydalaniladigan pul mablag'lari tushumlari va ularni sarflash bo'yicha hujjatlashtirilgan buxgalteriya rejasi hisoblanadi.

Bu o'rinda asosiy jihat, loyihaning o'z vaqtida, unga ajratilgan smeta chegarasidan chiqmagan holda va rejalashtirilgan natijaga erishish uchun mohirlik bilan boshqarilishini bildiradi. Loyihani samarali amalga oshirishda bilim, malaka va uslublarni yuqori professionallik bilan qo'llash — loyihani boshqarish, deb ataladi.

Ahamiyatlisi, har bir loyihaning o'z bosqichlari bo'ladi va ular asosan to'rtga bo'linadi:

1. Rejalashtirish;
2. Ijro etish;

3. Yakunlash.

4. Yana bir muhim bosqich bu — Monitoring va nazorat qilish bo‘lib, u har bir bosqichlarda ro‘y beradi. Shuning uchun u doim ham alohida boshqichga ajratilmaydi.

Maktablarda, ta‘lim muassasalarida va universitetlarda loyiha — bu talabaga beriladigan tadqiqot topshirig‘i bo‘lib, u odatda oddiy insho topshirig‘iga qaraganda ko‘proq kuch va mustaqil ishni talab qiladi. Bunda talabalar kutubxona hamda internet tadqiqotlari orqali faktlarni aniqlash va tahlil qilishlari lozim bo‘ladi. Yakuniy yozma hisobot esa odatda dissertatsiya shaklida bo‘lib, u loyihaning boshlanishi, tahlili, topilmalari va xulosa bo‘limlarini o‘z ichiga oladi.

Loyiha boshqaruvi yangi mahsulot, xizmat yoki natijani yaratish uchun qilingan vaqtinchalik harakatlardan tashkil topadi. Bundan tashqari loyihalarni vaqtinchalik tashkilotlar sifatida ham ko‘rish mumkin.

Loyihaning maqsadlari uning yakunida maqsadli maqomni belgilaydi va unga erishish rejalashtirilgan foydalar uchun zarur, deb hisoblanadi.

E‘tiborlisi, madaniyat va san‘at sohasida ham turli loyihalar yaratiladi. Bunga tadbirlar, televizion yoki yosh ijodkorlarni kashf qilish borasidagi loyihalarni kiritish mumkin.

Bugun mamlakatimizda san‘at yo‘nalishidagi televizion loyihalarning o‘rni tobora ortib bormoqda. Bunga misol sifatida, “The cover up”, “Artist”, “Xonsaroy music” kabi teleloyihalarni keltirish mumkin va ular ham yosh iste’dodlarni ommaga tanitishga munosib xizmat qilmoqda.

Ochig‘i, yosh ijodkorni estrada yulduzi darajasiga olib chiqish uchun eng avvalo nihoyatda puxta ijodiy loyiha ishlab chiqish zarur. Negaki, o‘sha ishlab chiqilgan loyihaga asosan musiqa maktablari, ijodiy ta‘lim muassasalari yoki oddiy xalq orasidan iste’dodli yoshlar tanlov asosida saralab olinadi. Shundan so‘ng reja asosida ular bilan ma‘lum muddatga shartnoma tuzilib, ijodkorlarga mablag‘ sarflanadi.

XULOSA

Loyiha yakuni — bu davrga kelganida barcha tadbirlar tugagan, shartnomalar berkitilgan bo‘ladi va hujjatlashtirish ishlari amalga oshiriladi. Ya‘ni loyiha natijalari baholanadi. Yakuniy hisob-kitoblarga ko‘ra, keyingi bosqichga tavsiyalar beriladi. Agar bungacha yangi ijrochi yoki tadbir loyihasi yaratilgan bo‘lsa, u doimiy ishlab chiqarishga o‘tkaziladi va joriy loyiha rasmiy ravishda berkitiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Besner, C & Hobbs, B. 2012. "Loyihani boshqarish vositalarining empirik identifikatsiyasi va loyiha turlari o‘rtasida taqqoslash". Loyihani boshqarish jurnali 24-46.

2. Dvir, D., Sadeh, A. & Malach-Pines, A. 2006. "Loyihalar va loyiha menejerlari: o'rtasidagi munosabatlar loyiha menejerlarining shaxsiyati, loyiha turlari va loyiha muvaffaqiyati." Loyihani boshqarish jurnali 37(5): 36–48. Kirish 10 03, 2018. <https://www.pmi.org/learning/library/project-managers-personality-types-success-2549>
3. Lechler, Tomas G., Barbara H. Edington va Ting Gao. 2012. "Qiyin klassik loyiha boshqaruvi: loyihaning noaniqliklarini biznes imkoniyatlariga aylantirish." Loyihani boshqarish jurnali 59-69.
4. Qulf, Dennis. 2013. Loyiha boshqaruvi. Angliya: Gower Publishing Company.
5. PMBOK5. 2013. Loyiha boshqaruvi bilimlari bo'yicha qo'llanma. 5-chi. Pensilvaniya: Project Management Institute, Inc.
6. PMBOK6. 2017. Loyiha boshqaruvi bilimlari bo'yicha qo'llanma. 6-chi. Pensilvaniya: Project Management Institute, Inc.
7. Shenhar, A., Dvir, D., Lechler, T., & Poli, M. 2002. "Bitta o'lcham hamma uchun mos emas - loyihalar uchun to'g'ri, ramkalar uchun to'g'ri". PMI® tadqiqot konferentsiyasi. Sietl, Vashington. Newtown Square: loyihalarni boshqarish instituti. Kirish 10 03, 2018. <https://www.pmi.org/learning/library/fit-all-true-projects-frameworks-1949>
8. Shenhar, Aaron J. 2001. "Bir o'lcham barcha loyihalarga mos kelmaydi: klassik favqulodda vaziyatlar domenlarini o'rganish". 394-414. MANAGEMENT FANI
9. D.Xujamkulov, D.Ismailov investitsiya loyihalarini boshqarish. O'quv qo'llanma